

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΕΣΕΚ

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ001

Ο Οδηγός Διόρθωσης αποτελείται από δεκαοκτώ (18) σελίδες.

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ		Μονάδες 70
A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ		(μονάδες 30
1.	A.I1. Περίληψη	8
2.	A.I2. – Μέσα πειθούς	4
3.	A.I3. – Ερώτηση κατανόησης	4
4.	A.I4. – Μακροπερίοδος λόγος	4
5.	A.I5. – Συνοχή παραγράφου	2
6.	A.I6. – Συνώνυμα	4
7.	A.I7. – Συνθετικά μέρη	4
A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ		(μονάδες 40)
8.	Περιεχόμενο	12
9.	Δομή	12
10.	Έκφραση	12
11.	Ορθογραφία	4
ΜΕΡΟΣ Β : ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ		Μονάδες 30
12.	B1 – Γ. Ιωάννου, «†13-12-43»	12
13.	B2 (α) – Συνανάγνωση αποσπασμάτων Ρίτσου – Σικελιανού (αξίες)	4
14.	B2 (β) – Συνανάγνωση αποσπασμάτων Ρίτσου – Σικελιανού (ρηματικό πρόσωπο / ύφος)	6
15.	B3 – Γ. Σεφέρη, «Ελένη»	8
	Σύνολο	Μονάδες 100

Η διαφήμιση της ... διαφήμισης

[...]

Η διαφήμιση, εισχωρώντας καθημερινά βαθύτερα στο «πετσί» μας, έχει μετατραπεί σε μια μηχανή παραγωγής προτύπων και «ηρώων», σε μια εποχή μάλιστα, που «κομμάτια τέτοιου είδους» τείνουν να εκλείψουν. Η δυνατότητα αυτή βέβαια δεν υπηρετεί αγνά κίνητρα. Είναι θλιβερό και συνάμα επικίνδυνο μια τέτοια δυνατότητα να «κυβερνιέται» από επιδέξιους χειριστές για ευτελείς επιδιώξεις. Έρχεται κάποια στιγμή, που η νεολαία πελαγωμένη μέσα στη σύγχυση, ζητά ένα φως, ζητά τον Θεό. Η διαφήμιση προσφέρει θεούς. Είναι αμφίβολο αν το πλήθος των Ιεροσολυμιτών ήταν τόσο, όσο το πλήθος των Πειραιωτών που υποδέχθηκε στις 13 Ιουνίου 1988 έναν νέο θεό του ποδοσφαίρου, ο οποίος μπήκε στην πόλη θριαμβευτής κι έγινε τιμητικά δεκτός στο καταφώτιστο και καταστολισμένο Δημαρχείο, όπου τον υποδέχθηκαν «μετά βαΐων και κλάδων» οι αρχές της πόλης. Όλοι διαφημίζονταν, μα όλοι διαφήμιζαν τη διαφήμιση!

Το παραπάνω περιστατικό δείχνει πόση μεγάλη δύναμη υποβολής κι επιβολής κρύβει η διαφήμιση. Το πνεύμα του δέκτη, είτε είναι θεατής γηπέδου, είτε τηλεθεατής, είτε ακροατής, είτε απλός αναγνώστης εντύπων, που έχουν μεταβληθεί σ' «ευαγγέλια» της διαφήμισης, έχει τόσο υποβαθμιστεί, ώστε να πιστεύει πως η μητρική αγάπη ταυτίζεται με κάποια κρέμα για μωρά, η ερωτική σχέση με κάποια χρυσή αλυσίδα, που φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά, οι αθλητικές επιδόσεις από κάποιο «μαγικό» άρωμα, το κοινωνικό μας στήσιμο από κάποια μάρκα τσιγάρου, η κοινωνική επιτυχία από κάποια «μαγική» συνταγή και, τέλος, πως το πρόβλημα των ανθρώπινων σχέσεων θα λυθεί, όπως διαλύεται σ' ένα ψηλό κολονάτο ποτήρι ο πάγος, όταν έλθει σ' επαφή με κάποιο εκλεκτής μάρκας ποτό. **Η διαφήμιση, που κατορθώνει τ' ακατόρθωτα, πέτυχε να κάνει τον άνθρωπο υπηρέτη των πραγμάτων κι όχι τα πράγματα υπηρέτες του ανθρώπου.**

Αν προσπαθήσουμε να συνδυάσουμε την ανάπτυξη της διαφήμισης μ' ένα κύμα αμφισβήτησης του κύρους της σχολικής παιδείας, που παρέχεται στο ευρύ κοινό, θα δούμε πως διαγράφονται έντονες ανησυχίες για τις προοπτικές, που παίρνει το φαινόμενο της διαφήμισης. Είναι αρκετά ανησυχητικό να βλέπεις το παιδί, ανεξάρτητα από την ηλικία του, να «κρέμεται» στη μικρή οθόνη στα πεντάλεπτα χρονικά διαστήματα, που μεσολαμβάνει κατά την αλλαγή της ταινίας, για ν' απολαύσει τον «θαυμαστό κόσμο των διαφημίσεων», που σε δημοτικότητα, οι μόνοι που μπορούν να τον συναγωνιστούν είναι οι ήρωες του Ντίσνεϊ — η θρυλική Disneyland. Είναι ανησυχητικό το να μην μπορεί ένα παιδί του δημοτικού σήμερα ν' αρθρώσει ευχερώς 500 ελληνικές λέξεις και ν' απαγγέλλει σαν προσευχή 500 διαφημιστικές λέξεις. Κι είναι ακόμη πιο θλιβερό ο σημερινός απόφοιτος του Λυκείου με δυσκολία να μπορεί να μνημονεύσει 10 ονόματα αγωνιστών του '21 (κάτι λιγότερο από τη σύνθεση του Ολυμπιακού) και ν' απαγγέλλει «απνευστί» είκοσι και πλέον τύπους αυτοκινήτων.

Κι ακόμη, οι διαφημίσεις λειτουργούν σαν «μαγικό χαλί». Ανεβάζουν στα σύννεφα τον άνθρωπο και του δίνουν ένα αίσθημα φυγής από μια καθημερινότητα πεζή. Απαγκιστρώνουν τους λιγότερο ευαίσθητοποιημένους από τα προβλήματά τους και τους μεταφέρουν στο χώρο

του ονείρου και της φαντασίας, έτσι που να ξεχνούν την τρέχουσα κατάσταση. Αναγκάζεται, λοιπόν, ο σύγχρονος άνθρωπος να μεταφερθεί σε μια κατάσταση ονειροβάσιμης. Έτσι η διαφήμιση σε κάποια φάση μοιάζει με πνευματικό ναρκωτικό, καθώς τα προβλήματα αποκτούν «λύσεις» μαγικές αλλά εφήμερες. Μερικές από τις λύσεις γίνονται κι επικίνδυνες. [...]

(απόσπασμα)

Σαράντος Καργάκος, *Προβληματισμοί – Ένας διάλογος με τους νέους*, Τόμος Ε', Αθήνα, Gutenberg, 1997, σσ.107-113.

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να γράψετε περίληψη του πιο πάνω κειμένου, έκτασης 120 – 140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευθεί στη στήλη της μαθητικής εφημερίδας του σχολείου σας.

(μονάδες 8)

Μονάδες περιεχομένου: (6 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά στα εξής σημεία:

Επικοινωνιακό πλαίσιο:

(0,5 μονάδα)

[Συγγραφέας/ δοκιμιογράφος: Σαράντος Καργάκος], [τίτλος: «Η διαφήμιση της ... διαφήμισης»], [Θέμα: Επιδράσεις της διαφήμισης στον άνθρωπο] [τόπος δημοσίευσης: Βιβλίο *Προβληματισμοί – Ένας διάλογος με τους νέους*], [τόπος έκδοσης: Αθήνα], [ημερομηνία: 1997], [εκδότης: Gutenberg], [Κειμενικό είδος: δοκίμιο]

Σημείωση:

Για κάθε σημείο αναφοράς στο επικοινωνιακό πλαίσιο, δίνεται 0,5 μονάδα.

1^η παράγραφος: Η διαφήμιση παράγει πρότυπα και «ήρωες», για να υπηρετήσει ευτελείς επιδιώξεις σε μια εποχή σύγχυσης.

(1 μονάδα)

2^η παράγραφος: Η διαφήμιση, εξαιτίας της δύναμης υποβολής και επιβολής της και της υποβάθμισης του ανθρώπινου πνεύματος, μετέτρεψε τον άνθρωπο σε υπηρέτη των πραγμάτων.

(1,5 μονάδα)

3^η παράγραφος: Η ανάπτυξη της διαφήμισης σε συνδυασμό με την αμφισβήτηση του κύρους του σχολείου, προκαλεί έντονες ανησυχίες, γιατί οδηγεί τα μικρά παιδιά στον εθισμό και τη λεξιπενία και αποπροσανατολίζει τους νέους.

(2 μονάδες)

4^η παράγραφος: Η διαφήμιση προκαλεί την ψευδαίσθηση της μαγικής λύσης των προβλημάτων/ της απομάκρυνσης από τα προβλήματα της καθημερινότητας - οι οποίες βεβαίως είναι εφήμερες και πιθανόν επικίνδυνες.

(1 μονάδα)

- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 170): Αφαιρείται **1 μονάδα**.
- Πέραν των 200 λέξεων: αφαιρούνται μέχρι **4 μονάδες**.
- Απόκλιση ± 30 λέξεις: δεν αφαιρούνται μονάδες.
- Για απλή αντιγραφή των σημείων του κειμένου αφαιρούνται μέχρι **4 μονάδες**

Μονάδες Δομής – Έκφρασης: 2 μονάδες

- Χρήση συνδετικών λέξεων – αλληλουχία – συλλογιστική του κειμένου. Αν απλώς αντιγράφονται σημεία του κειμένου και αραδιάζονται ασύνδετα, δίνονται για τη δομή: **0 μονάδες**.
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου, έκφραση – σύνταξη.

A.I.2. Να γράψετε **δύο (2)** μέσα πειθούς που χρησιμοποιούνται για την επίκληση στο συναίσθημα στην **τέταρτη (4^η)** παράγραφο (*Κι ακόμη ... επικίνδυνες.*). Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

Ενδεικτικά σημεία απάντησης:

Μέσα πειθούς: Αφήγηση, εικόνες, χρήση μεταφορικού ή/και συγκινησιακού λόγου (λέξεις συναισθηματικά φορτισμένες, μεταφορές, υπερβολή, ειρωνεία, παρομοίωση) :

Τεκμηρίωση: «μαγικό χαλί», ανεβάζουν τον άνθρωπο στα σύννεφα, απαγκιστρώνουν τους λιγότερο ευαίσθητοποιημένους από τα προβλήματά τους, κατάσταση ονειροβασίας, πνευματικό ναρκωτικό, μαγικές λύσεις, λύσεις επικίνδυνες, ...

(Δίνεται 1 μονάδα για κάθε μέσο πειθούς + 1 μονάδα για ένα στοιχείο τεκμηρίωσης από το κείμενο, που να αντιστοιχεί σε κάθε μέσο πειθούς.)

(μονάδες 4)

A.I.3. Στην **τρίτη (3^η)** παράγραφο (*Αν προσπαθήσουμε... αυτοκινήτων.*) ο συγγραφέας διατυπώνει τις ανησυχίες του για τις συνέπειες της διαφήμισης. Να αναφέρετε δύο συνέπειες που αφορούν τα μικρά παιδιά.

Ενδεικτικά σημεία απάντησης:

- Εθισμός στις διαφημίσεις: Τα παιδιά «κρέμονται» στη μικρή οθόνη στα πεντάλεπτα χρονικά διαστήματα, που μεσολαβούν κατά την αλλαγή της ταινίας, για ν' απολαύσουν τον «θαυμαστό κόσμο των διαφημίσεων».
- Λεξιπενία: Τα παιδιά του δημοτικού σήμερα δυσκολεύονται ν' αρθρώσουν ευχερώς 500 ελληνικές λέξεις, ενώ μπορούν ν' απαγγέλλουν σαν προσευχή 500 διαφημιστικές λέξεις.

(2 σημεία X 2 μονάδες)

(μονάδες 4)

A.I.4. Ο συγγραφέας στο πιο κάτω απόσπασμα (**2^η παράγραφος**), χρησιμοποιεί μακροπερίοδο λόγο. Να εξηγήσετε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του, αναφέροντας **δύο (2)** στοιχεία.

Το πνεύμα του δέκτη, είτε είναι θεατής γηπέδου, είτε τηλεθεατής, είτε ακροατής, είτε απλός αναγνώστης εντύπων, που έχουν μεταβληθεί σ' «ευαγγέλια» της διαφήμισης, έχει τόσο υποβαθμιστεί, ώστε να πιστεύει πως η μητρική αγάπη ταυτίζεται με κάποια κρέμα για μωρά, η ερωτική σχέση με κάποια χρυσή αλυσίδα, που φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά, οι αθλητικές επιδόσεις από κάποιο «μαγικό» άρωμα, το κοινωνικό μας στήσιμο από κάποια μάρκα τσιγάρου, η κοινωνική επιτυχία από κάποια «μαγική» συνταγή και, τέλος, πως το πρόβλημα των ανθρώπινων σχέσεων θα λυθεί, όπως διαλύεται σ' ένα ψηλό κολονάτο ποτήρι ο πάγος, όταν έλθει σ' επαφή με κάποιο εκλεκτής μάρκας ποτό.

Ενδεικτικά σημεία απάντησης:

- Παραθέτει σειρά παραδειγμάτων, για να τεκμηριώσει το επιχείρημά του ότι ο μη κριτικά σκεπτόμενος άνθρωπος είναι εύπιστος στα διαφημιστικά μηνύματα. (Με τα παραδείγματα που παρατίθενται στη σειρά, δίνεται έμφαση στην άποψή του, ότι.../ενισχύεται η θέση του ότι...)
- Εκφράζει περίπλοκη και σύνθετη σκέψη.
- Παρουσιάζει αναλυτικά τη συλλογιστική του πορεία / τον συλλογισμό του / βοηθά στην επίκληση στη λογική.
- Το ύφος γίνεται σύνθετο, επίσημο και τυπικό.
- Προσδίδει ένταση και δυναμικότητα στον λόγο (ώστε να γίνει πιο πειστικός).

(2 σημεία X 2 μονάδες)

(μονάδες 4)

A.I.5. Να γράψετε πώς επιτυγχάνεται η συνοχή της **τρίτης (3^{ης})** παραγράφου (Αν προσπαθήσουμε... αυτοκινήτων.)

Ενδεικτική απάντηση:

- Επαναλαμβάνει τρεις φορές με μικρή διαφοροποίηση τη φράση «είναι ανησυχητικό» / «είναι αρκετά ανησυχητικό» / «κι είναι ακόμη πιο θλιβερό».
- Χρησιμοποιεί τον παρατακτικό σύνδεσμο **και**: «κι είναι ακόμη πιο θλιβερό»
- Χρησιμοποιεί το επίρρημα **ακόμη**

Σημείωση:

Αν ο/η μαθητής/τρια γράψει δύο οποιεσδήποτε από τις πιο πάνω λέξεις/φράσεις, παίρνει και τις 2 μονάδες.

(μονάδες 2)

A.I.6. Να αντικαταστήσετε κάθε μια από τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με μια **συνώνυμή** της, διατηρώντας τη σημασία που έχει στο κείμενο καθώς και τον γραμματικό της τύπο. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να μεταφέρετε μόνο τη συνώνυμη λέξη στον σωστό τύπο.

α. [...] από επιδέξιους χειριστές για ευτελείς επιδιώξεις [...]

β. Απαγκιστρώνουν τους λιγότερο ευαίσθητοποιημένους από τα προβλήματά τους [...]

Απάντηση:

- επιδέξιους: επιτήδειους, ικανούς, δεινούς, δεξιότητες, άξιους, έξυπνους, ταλαντούχους
- απαγκιστρώνουν: απεγκλωβίζουν, [απ]ελευθερώνουν, αποδεσμεύουν, απαλλάσσουν, [απο]λυτρώνουν, απεμπλέκουν, απομακρύνουν, αποπροσανατολίζουν, γλυ[ι]τώνουν, διασώζουν, σώζουν

Σημείωση:

Για ορθογραφικό/ά λάθος/η σε κάθε λέξη αφαιρείται 0,5 μονάδα

Για λανθασμένη χρήση γραμματικού τύπου αφαιρείται 0,5 μονάδα

Και για τα δύο λάθη αφαιρείται 1 μονάδα

(μονάδες 4)

A.I.7. α. Να αναλύσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων στα συνθετικά τους μέρη.

β. Να σχηματίσετε **μία (1)** νέα σύνθετη λέξη, από το β' συνθετικό της κάθε μίας από τις υπογραμμισμένες λέξεις.

- [...] που υποδέχθηκε στις 13 Ιουνίου 1988 ένα νέο θεό του ποδοσφαίρου [...]
- [...] που έχουν μεταβληθεί σ' «ευαγγέλια» [...]

Απάντηση:

- υποδέχθηκε = υπό και δέχομαι
νέα σύνθετη λέξη: αποδέχομαι, ενδέχεται, επιδέχομαι, αποδοχή, καταδεκτικός, ανεπίδεκτος, ενδεχομένως, ...
- μεταβληθεί = μετά και βάλλω/βάλλομαι
νέα σύνθετη λέξη: υποβάλλω, υποβάλλεται, καταβολές, αποβολή, διαβάλλω, διαβολή, προσβάλλω, προσβολή, προσβλητικός, προσβεβλημένος, αμετάβλητα, αναβάλλω, αναβολή, καταβάλλω, καταβολή, εισβάλλω, επιβολή, ...

0,5 μονάδα για κάθε συνθετικό μέρος κάθε λέξης + 1 μονάδα για τον σχηματισμό νέας λέξης

Για ορθογραφικό λάθος στα συνθετικά μέρη αφαιρείται 0,25 και, αντίστοιχα, στη νέα σύνθετη λέξη 0,5 μονάδα.

Σημείωση: Στις απαντήσεις των ερ. A.I.6 και A.I.7 γίνονται δεκτές και οποιεσδήποτε άλλες λέξεις η ορθότητα των οποίων τεκμηριώνεται με βάση τα έγκυρα λεξικά Νεοελληνικής Γλώσσας, νοουμένου ότι απαντούν στο ακριβές ζητούμενο της άσκησης.

(μονάδες 4)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Η διαφήμιση, που κατορθώνει τ' ακατόρθωτα, πέτυχε να κάνει τον άνθρωπο υπηρέτη των πραγμάτων κι όχι τα πράγματα υπηρέτες του ανθρώπου.»

Σε άρθρο σας που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να παρουσιάσετε **τρεις (3)** αρνητικές επιδράσεις της διαφήμισης στη ζωή των νέων της ηλικίας σας σήμερα. Στη συνέχεια, να εξηγήσετε πώς η διαφήμιση μπορεί να επηρεάσει τους νέους, ώστε να συμβάλουν στην αντιμετώπιση **δύο (2)** συγκεκριμένων προβλημάτων του σημερινού κόσμου.

(Έκταση: 400 - 450 λέξεις)

Σημείωση:

ΝΑ ΜΗΝ ΑΝΑΓΡΑΦΕΙ ΤΙΤΛΟΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ.

Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (12 μονάδες)

- Πρόλογος: **1,5 μονάδα**
- Κύριο Μέρος: **9 μονάδες**
- Επίλογος: **1,5 μονάδα**

Πρόλογος:

Καθορισμός του θέματος του άρθρου:

- Η διαφήμιση επιδρά αρνητικά στη ζωή των νέων σήμερα.
- Η διαφήμιση μπορεί να επηρεάσει τους νέους, ώστε να συμβάλουν στην αντιμετώπιση δύο (2) συγκεκριμένων προβλημάτων του σημερινού κόσμου.

Γίνεται αποδεκτή και η συνοπτική αναφορά στα χαρακτηριστικά του σύγχρονου κόσμου, νοουμένου ότι αυτή συνδέεται με το θέμα.

Ή άλλος συναφής πρόλογος (π.χ. η ανάπτυξη της τεχνολογίας σε σχέση με τις δυνατότητες της διαφήμισης, ορισμός της διαφήμισης, γενική αναφορά στα θετικά και αρνητικά της διαφήμισης, ένα συμβάν της επικαιρότητας σχετικό με τη διαφήμιση, ...)

(1,5 μονάδα)

Κύριο Μέρος:

Πρώτο ζητούμενο: Τρεις αρνητικές επιδράσεις της διαφήμισης στη ζωή των νέων

Με τη δύναμη των τεχνικών που διαθέτει η διαφήμιση:

- Εθίζει τους νέους στον παραπλανητικό κόσμο μιας ψεύτικης ζωής, προκαλεί την ψευδαίσθηση ότι η ευτυχία ταυτίζεται με το «έχειν», παρουσιάζει έναν «ονειρεμένο» πλασματικό κόσμο, ωραιοποιεί το καταναλωτικό πρότυπο ζωής.
- Δημιουργεί επίπλαστες ανάγκες και προκαλεί δυστυχία σε όσους δεν μπορούν να τις ικανοποιήσουν, προκαλεί συμπλέγματα κατωτερότητας και διάφορα είδη κοινωνικής παθογένειας (κλοπές, κ.λπ.).
- Συμβάλλει στην όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.
- Παραπληροφορεί και αποπροσανατολίζει τους νέους από τα πραγματικά προβλήματα της ζωής.
- Προβάλλει πρότυπα υπερκατανάλωσης και ευδαιμονισμού (εθισμός).
- Αλλοτριώνει τους νέους ψυχολογικά (εξανδραποδισμός, απώλεια εσωτερικής ελευθερίας).
- Εθίζει τους νέους στην αποδοχή μηνυμάτων οποιασδήποτε μορφής προπαγάνδας
- Υποτάσσει τους νέους στον πολιτικό-ιδεολογικό τομέα.
- Οδηγεί στη μαζοποίηση, στην τυφλή υποταγή σε συγκεκριμένα πρότυπα ανθρώπων ή ομάδων που αποδέχονται τις ίδιες αξίες.
- Οδηγεί τους νέους στο να αδιαφορούν για τα πνευματικά αγαθά και την πνευματική καλλιέργεια .
- Παθητικοποιεί τους νέους και τους στερεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας.
- Η γλώσσα κακοποιείται και οι νέοι εθίζονται σε ένα τυποποιημένο λεξιλόγιο και σε λανθασμένους γλωσσικούς τύπους, επικρατεί η λεξιπενία.
- Αιχμαλωτίζει τη σκέψη των νέων, δημιουργεί τους εν δυνάμει μελλοντικούς καταναλωτές προϊόντων για την τωρινή και μετέπειτα ζωή τους.
- ...

Τρία (3) σημεία επαρκώς ανεπτυγμένα x 2 μονάδες = 6 μονάδες

Δεύτερο ζητούμενο: Πώς η διαφήμιση μπορεί να επηρεάσει τους νέους, ώστε να συμβάλουν στην αντιμετώπιση **δύο (2)** συγκεκριμένων προβλημάτων του σημερινού κόσμου.

Προβλήματα του σύγχρονου κόσμου:

- Πανδημία / αρρώστιες
- Οικολογικό πρόβλημα, προστασία φυσικού περιβάλλοντος και ζωής
- Ρατσισμός - ξενοφοβία
- Εξαρτήσεις (ναρκωτικά, αλκοολισμός, ...)
- Φτώχεια – υποσιτισμός, προβλήματα τρίτου κόσμου, τέταρτου κόσμου
- Προβλήματα ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- Πόλεμοι, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταναστευτική κρίση
- Ανεργία των νέων, υποαπασχόληση
- Και οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα του σύγχρονου κόσμου

Τρόποι με τους οποίους η διαφήμιση είναι δυνατόν να επηρεάσει τους νέους...:

Η διαφήμιση, αξιοποιώντας τους τρόπους και τα μέσα πειθούς, τις τεχνικές της εικόνας και του ήχου, τα λογοπαίγνια, τους συνειρμούς, τα μέσα που της παρέχει η τεχνολογία ή/και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με πρόσωπα που λειτουργούν ως πρότυπα, μπορεί να επιδράσει θετικά στους νέους:

- να τους ευαισθητοποιήσει σε σχέση με τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου
- να τους πληροφορήσει
- να τους αφυπνίσει για σοβαρά προβλήματα της εποχής
- να τους στρέψει στον εθελοντισμό και στην έμπρακτη κοινωνική αλληλεγγύη
- να προκαλέσει το αίσθημα της ευθύνης και την επιθυμία να συμπεριφερθούν ως ενεργοί πολίτες

(Γίνεται δεκτή οποιαδήποτε άλλη διατύπωση για τα μέσα που χρησιμοποιεί η διαφήμιση)

(Σημείωση: Η δομή για το 2^ο ζητούμενο όπως παρατίθεται πιο πάνω, είναι ενδεικτική. Τα προβλήματα μπορεί να συμπεριληφθούν στους τρόπους που χρησιμοποιεί η διαφήμιση, ή να γραφούν ξεχωριστά και να εξηγηθεί πώς η διαφήμιση ευαισθητοποιεί τους νέους και τους ωθεί να συμβάλουν στην αντιμετώπισή τους).

Δύο (2) σημεία επαρκώς ανεπτυγμένα x 1,5 μονάδες = 3 μονάδες

Επίλογος:

- Ανακεφαλαίωση περιεχομένου

(1,5 μονάδα)

B. ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία (πρόλογος, κύριο μέρος, επίλογος) **(2 μονάδες)**
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπέρασμα) **(4 μονάδες)**
- Δομή παραγράφων **(2 μονάδες)**
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους, διάρθρωση ιδεών **(4 μονάδες)**

Γ. ΕΚΦΡΑΣΗ (12 μονάδες)

- Σαφήνεια – σύνταξη **(4 μονάδες)**
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου **(4 μονάδες)**
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους (άρθρο) **(4 μονάδες)**

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων.
- Για κάθε 5 ορθογραφικά/γραμματικά λάθη αφαιρείται **1 μονάδα**.
- Απουσία τονισμού: αφαιρείται **1 μονάδα**.

Σημείωση:

1. Υπέρβαση ορίου λέξεων: αφαίρεση 1 μονάδας για κάθε 100 λέξεις, πέραν των 600 (για έκταση μέχρι 600 λέξεις δεν αφαιρείται μονάδα).
2. Έκθεση που θα διαπιστωθεί ότι είναι εκτός θέματος, βαθμολογείται με **μηδέν (0)** σε όλα τα σημεία.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Ιωάννου, «†13-12-43» (απόσπασμα)

(α)

Τότε που πρωτοζύγωσα, το σκάψιμο με την αξίνα είχε προχωρήσει. Εξάλλου δεν τον είχαν θαμμένο καθόλου βαθιά. Μάλλον γυναίκες θα είχαν φροντίσει για την ταφή του. Σε λίγο, ένα ένα, άρχισαν να ξεφυτρώνουν τα κόκαλα. Ήταν κατακίτρινα, με λίγο καστανό χρώμα κολλημένο πάνω τους. Η γυναίκα, μ' ένα τσεμπέρι στο κεφάλι, σχεδόν γονατιστή, αφού τα ξέπλενε λίγο με κόκκινο κρασί, τ' αράδιαζε ευλαβικά μέσα σε μια κάσα χαρτονένια, απ' αυτές της αμερικάνικης βοήθειας. Σε όλα αυτά δεν υπήρχε τίποτα το αηδιαστικό ή το τρομαχτικό. Άλλωστε το παιδάκι ήταν δεκάξι χρονών όταν μαρτύρησε. Και πιστεύω, χωρίς αμφιβολία, πως θα έχει αγιάσει. Στο χρώμα δίπλα ήταν μπηγμένο ένα κερί και στο θυμιατό σιγόκαιγε θυμίαμα. Ευωδίαζε όλος ο τόπος. Λέξη δεν έλεγαν, ούτε ακουγόταν κλάμα. Καταλάβαινα όμως πως τα μάτια τους τρέχαν, γι' αυτό έσκυψα το κεφάλι μου προς το χορτάρι και δεν προσπαθούσα, ούτε τολμούσα να τους κοιτάξω. Πολύ ήταν και που με άφηναν κοντά τους μια τέτοια ώρα.

Μονάχα όταν βρέθηκε το κρανίο, άκουσα τον αδελφό να λέει βραχνά: η χαριστική βολή. Ήταν μια μικρή τρύπα λίγο πιο πάνω απ' το μέτωπο. Είχα γίνει πια ένα με το χρώμα, έτσι ένιωθα. Τώρα σκέφτομαι πως έπρεπε να προσκυνήσω, αν και είμαι τόσο ανάξιος.

[...]

(β)

Όμως ένα μπουλούκι εντόπιοι τουρίστες φάνηκε να μπαίνει μέσα στον ιερό περίβολο. Στάθηκαν γύρω απ' το ελεεινό για μια τέτοια θυσία κενοτάφιο. Φαίνονταν απ' τους μορφωμένους και δεν μπορώ να πω πως η στάση τους δεν ήταν σεμνή. Κατέθεσαν μάλιστα ένα καλοκαμωμένο δάφνινο στεφάνι και κατόπι κράτησαν ένα λεπτό σιγή. Κάποιος τους άρχισε να διαβάζει από ένα χαρτί το ιστορικό της εκτελέσεως των 1200 ανθρώπων. Ήταν τόσο ψυχρή η περιγραφή, ώστε αμέσως υπέθεσα πως σίγουρα θα τα είχε ξεσηκώσει απ' την τελευταία εγκυκλοπαίδεια. Ύστερα σκόρπισαν μιλώντας δυνατά ή χαχανίζοντας. Πολλοί ήρθαν τριγύρω μας. Και φυσικά αμέσως άρχισαν τις ερωτήσεις, ιδίως οι γυναίκες. Το παλικάρι με την αξίνα απαντούσε, πιέζοντας ολοφάνερα τον εαυτό του. Φαινόταν καθαρά πως θεωρούσαν σχεδόν ευτυχία τους και σπουδαίο συμπλήρωμα στις συγκινήσεις της εκδρομής την ανακομιδή, που

πέτυχαν πάνω στην ώρα. Ο αδελφός μάλιστα ζαλίστηκε τόσο για μια στιγμή, ώστε έκανε το λάθος να τους δείξει ακόμα και το κρανίο με τη χαριστική βολή. Αυτό όμως θα ήταν πέρα απ' τα όρια της αντοχής τους, γιατί αμέσως πρόσεξα μια κίνηση για απομάκρυνση. Κάποιος τους θύμισε πως η ώρα περνάει. Εκείνη τη στιγμή η σκυμμένη γυναίκα τούς γύρεψε, αν έχουν, καμιά εφημερίδα για να σκεπάσει τα κόκαλα. Πολλοί προθυμοποιήθηκαν από εφημερίδες άλλο τίποτα, και τι εφημερίδες ...

Πήραν να κατηφορίζουν. Μετά από λίγα βήματα άναψε ζωηρή συζήτηση ανάμεσά τους· σα να μην ήμασταν κι εμείς λίγο πιο πάνω. Ένας ακούστηκε να φωνάζει με θυμό: Καλά τους έκαναν αφού οι άλλοι σκότωσαν στρατιώτες του κατακτητή.

Κανένας δεν αντιμίλησε. Ήταν και κάποιος με στολή μαζί τους.

Μου 'ρθε να πέσω απάνω σε κείνη την άτιμη φωνή και να τη στραγγάλισω άγρια, προτού προφτάσει να προχωρήσει. Αλλά την άκουσαν βέβαια συγχρόνως και τα δυο αδέλφια κι έσκυψαν πιο πολύ κατά το χώμα, σα να 'φαγαν καμτσικιά, αλλά και σα μαθημένοι από κάτι τέτοια.

Ερώτηση Β1

Με βάση τα αποσπάσματα που σας δίνονται πιο πάνω, να διακρίνετε **τρεις (3)** αντιθέσεις ανάμεσα στις δύο σκηνές (α, β) του διηγήματος και να ανασυνθέσετε το κλίμα της μετεμφυλιακής περιόδου στην Ελλάδα, κατά την οποία ο αφηγητής επισκέπτεται τα Καλάβρυτα, με **δύο (2)** παραδείγματα.

Ενδεικτικά σημεία απάντησης:

Αντιθέσεις:

- Ατμόσφαιρα ιερή και κατανυκτική, που προκαλεί δέος (κερί, θυμιατό, «ευωδίαζε όλος ο τόπος», «αράδιαζε ευλαβικά» ...) ≠
- Ατμόσφαιρα βεβήλωσης του ιερού χώρου της θυσίας που προκαλεί θυμό (μπουλούκι εντόπιοι τουρίστες, ...)
- Σιωπή, ελάχιστα λόγια («Λέξη δεν έλεγαν, ούτε ακουγόταν κλάμα») ≠
- Φωνές, γέλια, φασαρία («ύστερα σκόρπισαν μιλώντας δυνατά ή χαχανίζοντας», προδοτική φωνή)
- Τα αδέλφια του νεκρού συμμετέχουν συναισθηματικά στο δρώμενο / ουσιαστική συμμετοχή, ψυχική αναστάτωση, οδύνη, συγκίνηση, πόνος, (η γυναίκα «μ' ένα τσεμπέρι στο κεφάλι, σχεδόν γονατιστή», «καταλάβαινα όμως πως τα μάτια τους τρέχαν», «βραχνή φωνή», ...) ≠
- Οι τουρίστες εκτελούν τυπικά το καθήκον τους / τυπική συμμετοχή (τυπικό τελετουργικό κατάθεσης στεφάνου και μονόλεπτη σιγή, ψυχρή περιγραφή του ιστορικού της εκτέλεσης, μόλις ολοκληρωθεί η κατάθεση απομακρύνονται, αδιαφορία για το δράμα των άλλων, ...)

- Στάση συγγενών απέναντι στον νεκρό (συναισθηματική συμμετοχή, πόνος, δέος, σεβασμός στη μνήμη, «η γυναίκα... αράδιαζε ευλαβικά») ≠
- Ασέβεια τουριστών προς τον νεκρό (αδιάκριτες ερωτήσεις, ένιωθαν τυχεροί, «θεωρούσαν σχεδόν ευτυχία τους και σπουδαίο συμπλήρωμα στις συγκινήσεις της εκδρομής την ανακομιδή, που πέτυχαν πάνω στην ώρα», μιλούν, προδοτική φωνή «καλά τους έκαναν»,...)
- Όταν βρίσκεται το κρανίο, ο αφηγητής νιώθει ανάξιος, ντρέπεται, θέλει να προσκυνήσει («Είχα γίνει πια ένα με το χώμα, έτσι ένιωθα. Τώρα σκέφτομαι πως έπρεπε να προσκυνήσω, αν και είμαι τόσο ανάξιος.») ≠
- Όταν ο αδελφός τους δείχνει το κρανίο, οι τουρίστες το θεωρούν αποτροπιαστικό θέαμα, απομακρύνονται («Αυτό όμως θα ήταν πέρα απ' τα όρια της αντοχής τους, γιατί αμέσως πρόσεξα μια κίνηση για απομάκρυνση.»)
- Στάση του αφηγητή απέναντι στην ανακομιδή των οστών: Ο αφηγητής συμμετέχει συναισθηματικά, παρακολουθεί με σεβασμό και συγκίνηση, επιδεικνύει σεβασμό απέναντι στους συγγενείς και τον νεκρό, δεν ενοχλεί το τελετουργικό, παρακολουθεί διακριτικά («σκέφτομαι πως έπρεπε να προσκυνήσω», «το παιδί... μαρτύρησε», «θα 'χει αγιάσει», «είχα γίνει πια ένα με το χώμα», «πολύ ήταν που με άφηναν κοντά τους μια τέτοια ώρα», «έσκυπα το κεφάλι μου προς το χορτάρι και δεν προσπαθούσα, ούτε τολμούσα να τους κοιτάξω») ≠
- Στάση των τουριστών απέναντι στην ανακομιδή των οστών: Οι τουρίστες αντιμετωπίζουν την ανακομιδή σαν «σπουδαίο συμπλήρωμα στις συγκινήσεις της εκδρομής, που πέτυχαν πάνω στην ώρα», κάνουν φασαρία προτού ολοκληρωθεί η ανακομιδή.
- Στάση του αφηγητή απέναντι στους συγγενείς του νεκρού: είναι διακριτικός, αισθάνεται παρείσακτος, δεν ενοχλεί («έσκυπα το κεφάλι μου προς το χορτάρι και δεν προσπαθούσα, ούτε τολμούσα να τους κοιτάξω», «πολύ ήταν που με άφηναν κοντά τους μια τέτοια ώρα») ≠
- Στάση του αφηγητή απέναντι στους τουρίστες: εκνευρίζεται, θυμώνει με τη συμπεριφορά τους, τους κατακρίνει (τους αποκαλεί «μπουλούκι»· τους παρουσιάζει σαν ένα απρόσωπο πλήθος – κάποιος, ένας, πολλοί· χαρακτηρίζει την περιγραφή τους ψυχρή και υποθέτει πως την ξεσήκωσαν από κάποια εγκυκλοπαίδεια· «Και φυσικά αμέσως άρχισαν τις ερωτήσεις»· «Μου 'ρθε να πέσω απάνω σε κείνη την άτιμη φωνή και να τη στραγγαλίσω άγρια»)
- Εσωτερική δράση: συγγενείς του νεκρού και αφηγητής: ελάχιστες κινήσεις, κυρίως συναισθήματα που τους συγκλονίζουν, αλλά υποδηλώνονται με τη στάση του σώματος χωρίς ηχηρή εκδήλωση, εσωτερικός θρήνος ≠
- Εξωτερική δράση: οι τουρίστες κινούνται στο χώρο με φασαρία, μιλούν, χαχανίζουν, ακολουθεί έντονη συζήτηση, επιφανειακά συναισθήματα, προδοτική φωνή)

- Αντίθεση ανάμεσα στο «φαίνεσθαι» και το «είναι»: Από τη μια πλευρά είναι η πραγματικότητα των μετεμφυλιακών χρόνων (ανακομιδή των οστών 20 χρόνια μετά τη σφαγή) και από την άλλη η βιτρίνα μιας Ελλάδας σύγχρονης (εσωτερικός τουρισμός)
- Αντίθεση ανάμεσα στη σεμνή, ευλαβική στάση της γυναίκας/ αδερφής του 16χρονου αγοριού και στην αγενή - ασεβή στάση των γυναικών που ανήκουν στην ομάδα των τουριστών (οι ερωτήσεις τους φανερώνουν αγένεια, ασέβεια)

(3 αντιθέσεις X 2 μονάδες = 6 μονάδες)

Ανασύνθεση του κλίματος της μετεμφυλιακής περιόδου στα αποσπάσματα:

- *τ' αράδιαζε ευλαβικά μέσα σε μια κάσα χαρτονένια, απ' αυτές της αμερικάνικης βοήθειας:* Οι κάσες της Αμερικάνικης βοήθειας υποδηλώνουν την οικονομική βοήθεια της Αμερικής προς την Ελλάδα μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, καθώς και τη στήριξη των απλών Ελλήνων με ρουχισμό και τρόφιμα, αλλά ταυτόχρονα υπονοούν την εμπλοκή της Αμερικής στα πολιτικά οικονομικά και στρατιωτικά δρώμενα της Ελλάδας, που ισοδυναμεί με πολιτικό έλεγχο της Ελλάδας κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου.
- *μπουλούκι εντόπιοι τουρίστες:* Κατά τη μετεμφυλιακή περίοδο ορισμένοι τιμούν τη μνήμη της Εθνικής Αντίστασης και άλλοι όχι. Ορισμένοι Έλληνες επισκέπτονται τον χώρο για να αποδώσουν τιμή και άλλοι επιφανειακά, άλλοι από περιέργεια, άλλοι από τυπικό εθνικό καθήκον, άλλοι ως μέρος μιας τουριστικής εξόρμησης, άλλοι με επικριτική διάθεση, δείχνοντας ασέβεια προς τις πράξεις των αγωνιστών.
- *καλά τους έκαναν αφού οι άλλοι σκότωσαν στρατιώτες του κατακτητή:* Ο αγώνας της Εθνικής Αντίστασης δεν είχε αναγνωριστεί, με αποτέλεσμα να μην τιμάται η μνήμη των νεκρών, ακόμα και να βεβηλώνεται.
- *ήταν και κάποιος με στολή μαζί τους:* Με τον ένστολο υποδηλώνεται η παρακολούθηση των πολιτών, αλλά και ο φόβος των Ελλήνων μπροστά στον οποιονδήποτε ένστολο.
- *τα δύο αδέρφια έσκυψαν πιο πολύ κατά το χώμα, σαν να 'φαγαν καμτσικιά, αλλά και σα μαθημένοι από κάτι τέτοια:* Λόγω της ιδεολογικά διχασμένης μετεμφυλιακής Ελλάδας πολλοί Έλληνες, όπως τα αδέρφια του νεκρού αγοριού, αναγκάζονταν να δέχονται αδιαμαρτύρητα τις ταπεινώσεις και τις προσβολές για να αποφεύγουν τις ιδεολογικές συγκρούσεις.
- *από εφημερίδες άλλο τίποτα, και τι εφημερίδες.* Υπαινιγμός για τις εφημερίδες της εποχής που σκόρπιζαν τη διχόνοια, παραχάρασσαν την ιστορία, παραποιούσαν την αλήθεια, αποπροσανατόλιζαν την κοινή γνώμη.
- *το ελεεινό για μια τέτοια θυσία κενοτάφιο.* Κρατική αναλγησία. Οι ήρωες δεν τιμήθηκαν όπως θα έπρεπε, οι θυσίες των Ελλήνων για την ελευθερία της πατρίδας τους δεν εκτιμήθηκαν από την Πολιτεία. Υπονοείται η στάση του κράτους, που δεν αναγνώρισε την εθνική αντίσταση.

- «Ένστολος»: Ασταθής πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα
- ...

(2 σημεία X 3 μονάδες = 6 μονάδες)

Σημείωση: Γίνεται δεκτή οποιαδήποτε άλλη διατύπωση αποδίδει ορθά τις ιδέες που καταγράφονται στις ενδεικτικές απαντήσεις.

(μονάδες 12)

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Ρίτσος, *Αποχαιρετισμός* (απόσπασμα)

Κ' έλεγα μέσα μου: δε φτάνει το τραπέζι, μήτε κάμποσος παράς
στην τσέπη,
μήτε το ψωμί και το φιλί, - δε φτάνει.
Ο άνθρωπος είναι πιο τρανός απ' την καθημερινή την έγνοια του.

Κι έλεγα πάλι που ο άνθρωπος αρχίζει από την έγνοια του για
το ψωμί
κι όλο τραβάει πιο πέρα απ' τη σκλαβιά του,
από σκλαβιά σε σκλαβιά, από ξεσκλάβωμα σε ξεσκλάβωμα,
απ' το ξεσκλάβωμα της πατρίδας, στο ξεσκλάβωμα του κόσμου,
ώσπου να νιώσει, μπαίνοντας ίσα στον ουρανό,
ν' αχνίζει το φεγγάρι στον κόρφο του,
ώσπου να κλάψει μια νύχτα από αγάπη για όλο τον κόσμο. Έτσι
άφησα
σ' ένα χαντάκι τ' αμάξι μου. Πήρα τ' όπλο. Κι ανέβηκα στο
βουνό.

Έτσι βρέθηκα σε τούτη τη σπηλιά που το στόμιό της
βλέπει ολόισα τον ήλιο - το στρογγυλό της στόμιο
είναι ο ίδιος ο ήλιος
που θα τον νιώσω πάλι δροσερό, καθώς θα

με περνάνε,
(όπως εκείνη τη νύχτα το φεγγάρι) - θα τον νιώσω δροσερό
κωνσταντινάτο
να μου δροσίζει το καμένο στήθος, κι έτσι λίγο - λίγο
να ζεσταίνεται ο ήλιος και ν' αχνίζει στον κόρφο μας. Γεια σας!
(1957)

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. Σικελιανός, «Πνευματικό Εμβατήριο» (απόσπασμα)

«Ομπρός· βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω απ' την Ελλάδα·
ομπρός, βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω από τον κόσμο!

Τι, ιδέτε εκόλλησεν η ρόδα του βαθιά στη λάσπη,
 κι α, ιδέτε, χώθηκε τ' αξόνι του βαθιά μες στο αίμα!
 Ομπρός, παιδιά, και δε βολεύει μονάχος του ν' ανέβει ο ήλιος·
σπρώχτε με γόνα και με στήθος, να τον βγάλουμε απ' τη λάσπη,
 σπρώχτε με στήθος και με γόνα, να τον βγάλουμε απ' το γαίμα.
 Δέστε, ακουμπάμε απάνω του ομοαίματοι αδερφοί του!
 Ομπρός, αδέρφια, και μας έζωσε με τη φωτιά του,
 ομπρός, ομπρός, κ' η φλόγα του μας τύλιξε, αδερφοί μου!
 [...]

(1945)

Άγγελος Σικελιανός, *Λυρικός βίος*, τόμος Ε', Αθήνα, Ίκαρος, 31978, σ. 173

Ερώτηση Β2

α. Να καταγράψετε **δύο (2)** κοινές πανανθρώπινες αξίες που προβάλλονται στα δύο αποσπάσματα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από τα δύο κείμενα.

Ενδεικτικά σημεία απάντησης:

Κοινή αξία	Αποχαιρετισμός	Πνευματικό Εμβληματικό
<ul style="list-style-type: none"> αγάπη για την πατρίδα, χρέος απέναντι στην πατρίδα 	<p>Ο ήρωας αφοσιώνεται στον αγώνα για το ξεσκλάβωμα της πατρίδας, (<i>ξεσκλάβωμα της πατρίδας</i>) λυτρώνεται με τη θυσία του για την ελευθερία της. <i>(θα τον νιώσω... κόρφο μας)</i></p>	<p>Το ποιητικό υποκείμενο καλεί τους Έλληνες να υψώσουν τον ήλιο πάνω από την Ελλάδα. <i>(«Ομπρός!... Ελλάδα»)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> πίστη στο ιδανικό της ελευθερίας, της ειρήνης, της δικαιοσύνης, αυτοθυσία αγωνιστικότητα, συλλογικότητα (αγώνας για την πατρίδα και για όλο τον κόσμο, για την ανθρωπότητα) 	<p>Ο άνθρωπος αγωνίζεται για την ελευθερία της πατρίδας του και του κόσμου. <i>(όλο τραβάει πιο πέρα απ' τη σκλαβιά του, από το ξεσκλάβωμα της πατρίδας, στο ξεσκλάβωμα του κόσμου)</i></p>	<p>Οι Έλληνες καλούνται να αγωνιστούν για να ξεκολλήσουν τη ρόδα του ήλιου από τη λάσπη και να τον σηκώσουν πάνω από την Ελλάδα και πάνω από τον κόσμο. <i>(Ομπρός! .... Γαίμα)</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> αξία της εσωτερικής ελευθερίας 	<p>Ο ήρωας με την απόφαση της θυσίας του καταχτά την εσωτερική ελευθερία.</p>	<p>Ο ήλιος της ελευθερίας ζώνει με τη φωτιά του, τυλίγει με τις φλόγες και λυτρώνει εσωτερικά αυτούς</p>

	θα τον νιώσω δροσερό κωνσταντίνάτο να μου δροσίζει το καμένο στήθος	που αγωνίζονται να τον βγάλουν από τη λάσπη. Δέστε, ακουμπάμε απάνω του ομοαίματοι αδερφοί του Ομπρός, αδέρφια, και μας έζωσε με τη φωτιά του ομπρός, ομπρός, κι η φλόγα του μας τύλιξε, αδερφοί μου
<ul style="list-style-type: none"> αγάπη για την ανθρωπότητα, για όλο τον κόσμο 	<p>Πλημμυρισμένος από αγάπη για όλο τον κόσμο, ο ήρωας παίρνει την απόφαση να ανταποκριθεί συνειδητά στο χρέος του.</p> <p>ώσπου να κλάψει μια νύχτα από αγάπη για όλο τον κόσμο ... έτσι... ανέβηκα στο βουνό</p>	<p>Κάλεσμα να ανέβει ο ήλιος πάνω από την Ελλάδα και πάνω από τον κόσμο.</p> <p>Ομπρός· βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω απ' την Ελλάδα· ... πάνω από τον κόσμο</p>
<ul style="list-style-type: none"> πίστη στην αξία του ανθρώπου πίστη στον άνθρωπο / εσωτερικά ελεύθερο άνθρωπο, που αγωνίζεται για τα ιδανικά του αντίληψη του χρέους, της ευθύνης (ατομικής / συλλογικής) 	<p>Ο άνθρωπος δεν αρκείται στην ικανοποίηση των βιολογικών του αναγκών, γιατί «είναι πιο τρανός από την καθημερινή έγνοια», έχει ανάγκη να αγωνίζεται για υψηλά ιδανικά και να θέτει υψηλότερους στόχους στη ζωή του.</p> <p>Ο άνθρωπος οφείλει, έχει χρέος και ευθύνη να αγωνίζεται για το σύνολο.</p>	<p>Κάλεσμα για αγωνιστικότητα για την επίτευξη υψηλών ιδανικών</p> <p>Ομπρός· βοηθάτε ... κόσμο Ομπρός, παιδιά, και δε βολεύει μονάχος του ν' ανέβει ο ήλιος·</p> <p><u>σπρώχτε</u> με γόνα και με στήθος, να τον βγάλουμε απ' το γαίμα.</p>

2 αξίες X 1 μονάδα = 2 μονάδες

Τεκμηρίωση: για κάθε αξία αναμένεται ένα σημείο για κάθε ποίημα (4X0,5) = 2 μονάδες
(μονάδες 4)

β. Αφού γράψετε, με βάση τα υπογραμμισμένα ρήματα, σε ποιο ρηματικό πρόσωπο μιλά το ποιητικό υποκείμενο σε κάθε ένα από τα δύο αποσπάσματα και σε ποιους απευθύνεται, να συσχετίσετε τη χρήση του συγκεκριμένου ρηματικού προσώπου με το ύφος κάθε ενός από τα δύο ποιήματα.

	Αποχαιρετισμός	«Πνευματικό εμβατήριο»	μονάδες
Ρηματικό πρόσωπο	α' πρόσωπο, ενικός αριθμός	β' πρόσωπο, πληθυντικός αριθμός (προστακτική)	2 X 1 = 2 μονάδες
Απευθύνεται	<ul style="list-style-type: none"> στον εαυτό του στον λαό της Κύπρου 	στους Έλληνες (συμπατριώτες, ελληνισμό, ελληνικό λαό, ...)	2 X 1 = 2 μονάδες

(αναμένεται ένα σημείο σε κάθε κείμενο)	<ul style="list-style-type: none"> στον κάθε αναγνώστη 		
Ύφος (αναμένεται ένα σημείο, μονολεκτικά ή περιφραστικά)	Εξομολογητικό (οικείο, βιωματικό, άμεσο)	παραινετικό, προτρεπτικό, διδακτικό, εθνεγερτικό, υψηλό (Ύφος που καλεί, που εμπνέει, που εμπυχώνει, που παροτρύνει, που ενθαρρύνει...)	2 X 1 = 2 μονάδες

(μονάδες 6)

B3.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Σεφέρης, «Ελένη» (απόσπασμα)

Αηδόνι ποιητάρη,

σαν και μια τέτοια νύχτα στ' ακροθαλάσσι του Πρωτέα
σ' άκουσαν οι σκλάβες Σπαρτιάτισσες κι έσυραν το θρήνο,
κι ανάμεσό τους – ποιος θα το 'λεγε – η Ελένη!

Αυτή που κυνηγούσαμε χρόνια στο Σκάμαντρο.

Ήταν εκεί, στα χείλια της ερήμου· την άγγιξα, μου μίλησε:

«Δεν είν' αλήθεια, δεν είν' αλήθεια» φώναζε.

«Δεν μπήκα στο γαλαζόπλωρο καράβι.

Ποτέ δεν πάτησα την αντρειωμένη Τροία».

Με το βαθύ στηθόδεσμο, τον ήλιο στα μαλλιά, κι αυτό το ανάστημα

ίσκιοι και χαμόγελα παντού

στους ώμους στους μηρούς στα γόνατα·

ζωντανό δέρμα, και τα μάτια

με τα μεγάλα βλέφαρα,

ήταν εκεί, στην όχθη ενός Δέλτα.

Και στην Τροία;

Τίποτε στην Τροία – ένα είδωλο.

Έτσι το θέλαν οι θεοί.

Κι ο Πάρης, μ' έναν ίσκιο πλάγιαζε σα να ήταν πλάσμα απόφιο·

κι εμείς σφαζόμασταν για την Ελένη δέκα χρόνια.

Ερώτηση B3

Με βάση το πιο πάνω απόσπασμα να παρουσιάσετε την εκδοχή του μύθου της Ελένης που αξιοποιεί ο Σεφέρης και να αναφέρετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα με τα οποία περιγράφεται η Ελένη. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο απόσπασμα.

Εκδοχή μύθου: 4 μονάδες (2 σημεία: 2 μον. / τεκμηρίωση: 2 σημεία: 2 μον.) = 4 μον.

Εκφραστικά μέσα: 2 μονάδες: απλή αναφορά + 2 μονάδες τεκμηρίωση = 4 μον.

Ενδεικτικά σημεία απάντησης:

Εκδοχή του μύθου της Ελένης

Ο Σεφέρης αξιοποιεί τον μύθο της Ελένης σύμφωνα με τον οποίο:

- Η Ελένη δεν πήγε ποτέ στην Τροία
- Στην Τροία πήγε ένα ομοίωμά της (το οποίο έδωσε η θεά Αφροδίτη στον Πάρη)
- Η πραγματική Ελένη μεταφέρθηκε στην Αίγυπτο (από τον Ερμή, με εντολή της Ήρας).

(2 σημεία X 1 μονάδα = 2 μονάδες)

Σημεία τεκμηρίωσης:

- *σαν και μια τέτοια νύχτα στ' ακροθαλάσσι του Πρωτέα*
- *Αυτή που κυνηγούσαμε χρόνια στο Σκάμαντρο. Ήταν εκεί, στα χείλια της ερήμου*
- *«Δεν είν' αλήθεια, δεν είν' αλήθεια» φώναζε. «Δεν μπήκα στο γαλαζόπλωρο καράβι. Ποτέ δεν πάτησα την αντρειωμένη Τροία».*
- *ήταν εκεί, στην όχθη ενός Δέλτα*
- *Και στην Τροία; Τίποτε στην Τροία — ένα είδωλο.*
- *Έτσι το θέλαν οι θεοί.*
- *Κι ο Πάρης, μ' έναν ίσκιο πλάγιαζε σα να ήταν πλάσμα ατόφιο·*

(αναμένονται τουλάχιστον 2 σημεία τεκμηρίωσης X 1 = 2 μονάδες)

Εκφραστικά μέσα με τα οποία περιγράφεται η Ελένη :

Απλή αναφορά σε δύο από τα ακόλουθα: μεταφορές, εικόνες, ασύνδετο σχήμα, επίθετα

(2X1 μονάδα = 2 μονάδες)

Τεκμηρίωση των δύο εκφραστικών μέσων με λέξεις/φράσεις από το κείμενο:

- *βαθύ στηθόδεσμο / ήλιο στα μαλλιά / ίσκιοι και χαμόγελα παντού / ζωντανό δέρμα / μάτια με τα μεγάλα βλέφαρα (εικόνες και μεταφορές)*
- *ζωντανό δέρμα, μεγάλα βλέφαρα (επίθετα)*
- *Με το βαθύ στηθόδεσμο ... Δέλτα (ασύνδετο σχήμα)*

(2 σημεία X1 μονάδα = 2 μονάδες)

(μονάδες 8)

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ